

Podle § 146 odst. 4. osnovy not. řádu budou pořizovatelé soudem pak vyzváni, aby se vyjádřili „zda souhlasí s tím, aby poslední pořízení byla přenesena do úschovy okresního soudu, ač-li neučiní oprávněný opatření jiné“.

Toto ustanovení jest zajisté velmi nešťastné a vysoce nepraktické. Když už se náměstku vydávají všechna deponata, proč by neměl také převzít poslední vůle? Dlužno uvážit, že mnoho testatorů uložilo své poslední vůle u notáře bez vědomí své rodiny a právě proto, aby poslední vůle zůstala prozatím utajena a nyní dojde do rodiny nediskretní soudní dotaz.

4. Veřejné listiny (spisy, protokoly a rejstříky o nich):

O předání těchto platí ustanovení § 146 a násl. not. řádu a § 145 a násl. osnovy not. řádu.

Předání provádí se prostřednictvím úřadů (komory), a nezavádá příčin k nedorozumění mezi pozůstalostí a substitutem. Pokud nejsou veřejné listiny zaplacené, platí ustanovení následující.

5. T. zv. Soukromá agenda:

Zákonné předpisy spadají pod pojem mandátu a smlouvy o dílo. Obě tyto smlouvy zanikají smrtí jedné ze stran a měla by tedy strana theoreticky možnost svěřiti ukončení věci jinému právnímu zástupci. Ve skutečnosti v největším počtu případů strana viděla v notáři i v tomto případě nikoli smluvní stranu, nýbrž úřad, a přichází do kanceláře i po smrti notáře, k substitutovi jako pokračovateli v úřadu. Také ministerstvo spravedlnosti stále více pohlíželo na notáře jako na úřad i při vykonávání jeho praxe t. zv. soukromé (viz t. zv. soukromá deponata, soukromé poslední vůle a j.) a na dočasného notáře dotyčného substituta jako na představitel úřadu.

V důsledku toho není tedy pochybností, že i tato soukromá agenda má býti odevzdána náměstku k ukončení, při tom však musí býti chráněny materiální zájmy zemřelého notáře, dotyčné jeho pozůstalosti.

Obyčejně a v nejčastějších případech se pozůstalost se substitutem dohodne. Možno tedy se omeziti pouze na směrnice pro tuto dohodu, po případě stanoviti postup, kdyby k dohodě nedošlo.

Předně jest nutno, aby zástupce pozůstalosti společně se substitutem zjistili (fixovali) stav (výši) jednotlivých palmárních pohledávek ke dni úmrtí notáře, a to za věci ukončené i neukončené. Takto vyšetřený stav bude sloužiti za základ dohody.

Není-li tu pak jiného ujednání, na příklad, že substitut ukončí všechny nebo jisté pokročilé práce (vklady hotových smluv a pod.) úplně ve prospěch pozůstalosti a že za to pozůstalost platí ještě nějakou dobu substitutovi celou nebo část rezie (jako kancelářskou sílu, místnosti a pod.) nebo že substitut převezme všechny palmární účty zemřelého notáře za určitou paušální úplatu pozůstalosti splatnou najednou nebo ve lhůtách, dlužno jako minimální požadavek pozůstalosti oproti substitutovi považovati:

a) pohledávky zemřelého notáře za práce ukončené bude substitut pro pozůstalost inkasovati, případně dobývatí bez veškerého průtahu, a to pouze za náhradu hotových výloh,

b) pohledávky za práce neukončené, fixované do dne smrti notáře pojme substitut do svého účtu a bude je inkasovati pro pozůstalost společně se svým účtem. Pozůstalost nemá nároků na to, aby pohledávky za neukončené věci byly zvlášť pro ni dobývány před ukončením věci.

V žádném případě neručí substitut za dobytelnost pohledávek, ale ručí za ukončení a za inkaso pohledávek a dobývání jich jako dobrý hospodář.

Není pochyby, že tento požadavek — přenechání celé t. zv. soukromé agendy — substitutovi, narazí někdy a snad dosti často na obtíže ze strany dědiců. Bude tomu jmenovitě, tam, kde mezi dědici jest praktický právník (snad notář nebo advokát), který by si tuto agendu rád převedl do své kanceláře, nebo ji vůbec sám ukončil na účet pozůstalosti. Právního nároku na to ovšem nemá, a pokud by byl z řad notářů, mohl by býti stíhán pořádkovými tresty; ale kdyby to byl jiný praktický právník (advokát), nebylo by možno tomu zabrániti, pokud by strana sama projevila vůli mu věc svěřiti.

V této příčině by bylo potřeba zákonného ustanovení v novém notářském řádu asi v tom smyslu, že „substitut pokračuje ve všech pracích notáře, smrtí jeho přerušených,

dokončí je, likviduje na zemřelého notáře připadající část honoráře a hotových výloh a dobývá je“.

Jakmile se obsadí místo notáře a substitute je ukončena, přichází substitut oproti nástupci v úřadě do téhož postavení jako byl sám oproti pozůstalosti. Jest tedy zapotřebí stanovit ještě zásadu, že všechny tyto povinnosti a práva substituta oproti pozůstalosti zemřelého notáře a opačně platí mutatis mutandis i pro vzájemný poměr nově jmenovaného notáře a jeho předchůdce substituta. Jest tu něco podobného jako při smrti držitelů církevních beneficí: antecessor, interkalar, successor.

6. Substitut jest dále povinen projednati pozůstalost notáře, jestliže dědicové neučiní jiné dispozice, bezplatně, pouze za náhradu hotových výloh.

Pouze ve zcela výmínečných případech, jedná-li se o jmění neobyčejně veliké nebo o poměry neobyčejně spletité, vyžadující zvláštní péči a námahy se strany substituta, může též požadovati za projednání pozůstalosti přiměřený honorář. O tom, zdali tyto okolnosti nastaly, jakož i o přiměřenosti honoráře, rozhodne komora v každém případě.

Tento požadavek bezplatného projednání pozůstalosti jest přirozeným důsledkem vzájemné kolegiality notářů, jest jaksi poslední přátelskou službou a nutno na něm za všech okolností trvati.

Naproti tomu jest pozůstalost povinna přenechati substitutovi po čas jeho substitute dosavadní místnosti, jsou-li ve vlastním domě rodiny zemřelého notáře a zařízení kanceláře za slušných podmínek. V případě diferencí o nájmu za kancelářské místnosti jsou obě strany povinny podrobiti se výroku notářské komory.

7. Konečně je zde otázka zachování kancelářských místností pro nástupce.

Substitut má povinnost starati se podle možnosti o to, aby pro budoucího notáře byly zachovány dosavadní místnosti, ale též je povinen v tom případě je vskutku také převzít. Staly se případy, že substitut se poctivě namáhal udržet kancelářské místnosti a uzavřel dlouhodobou pachtovní smlouvu, ale nový notář je pak nepřevzal, takže substitut byl vážně poškozen.

Ferd. Hejna.

Naše komentáře a komentovaná vydání.

EMIL SVOBODA.

Nikdo, komu záleží na jasnosti a výraznosti naší řeči, nemůže souhlasit s tím, aby se dohromady slévaly a vzájemných hranic zbavovaly pojmy a výrazy, které dosud docela jasně rozlišovaly věci skutečně odlišné. Vezme-li někdo do ruky na př. starého *Stubenraucha*, vidí docela typický komentář k občanskému zákoníku. Je tam sice otištěn občanský zákoník a výklady se připojují k jednotlivým paragrafům — ale těžiště není v uveřejnění slovního znění zákona, nýbrž ve výkladech, které jsou velmi obsírné a někde docela tvoří soustavná pojednání, a to nejen pro praktickou potřebu, nýbrž i s hlediska theoretického. Podíváte-li se pak na skvělé komentované vydání občanského zákoníka, které pořídil roku 1916 *Josef Schey*, vidíte na první pohled důkladný rozdíl. Zde šlo o bezvadnou publikaci slovního znění zákona — a poznámky jsou složeny vesměs z citací: soudních rozhodnutí, souvisejících míst zákona nebo zákonů od nejstarší doby do roku 1916 a důležitých ministerských nařízení. Můžete se spolehnout, že tam najdete bez chyb všechno, co k jednotlivému ustanovení zákona patří. Ale marně byste hledali *Scheyovy* theoretické nebo i jen k praktickému použití hledící výklady. Zkrátka: Všechno je tam autentické — ať slovní znění zákonů, ať právní věta rozhodnutí soudních nebo text ministerských nařízení. Poznámky pod čarou zpravidla začínají a končí uvozovkami.

Ale dosti záhy se objevuje jaksi přechodný útvar mezi komentovaným vydáním a komentářem. *Schey* v předmluvě k vydání první díle novely, datované ve Vídni 4. prosince 1914 výslovně prohlašuje, že nechtěl psát komentář vyčerpávající látku, že už pro krátkost času to nemohl učinit, a spokojil se jen některými vlastními poznámkami, aby dopomohl novému zákonu k správnému pochopení. Podobně *Herman-Otavský* ve svém skvělém komentovaném vydání obchodního zákoníka neubráníl se myšlenky, zařaditi na některých místech vlastní výklady a poukazy na literaturu. V úvodu praví: „Tento způsob širšího poznámkového aparátu zachoval jsem pak nejen při zákoníku obchodním,

nýbrž, třeba v míře redukované, i při dalších některých speciálních zákonech obchodního práva. Ovšem zdůrazňuji, že nebylo tu intence uspořádati tím komentář zákonů, nýbrž že jde jen o poznámky k účelu první orientace v příčině věcného obsahu norem."

Jak je viděti, rozeznávali dobře i S c h e y i H e r m a n n - O t a v s k ý, co je komentář a co komentované vydání zákona a doprovázeli jakousi omluvou skutečnost, že se nezdrželi, připojití na některých místech vlastní výklady. Nikdo nemůže říci, že by to bylo na újmu díla. Pravý opak je pravda. Mně tu jde jen o to, abych zdůraznil, že je skutečně věcný rozdíl mezi komentářem a komentovaným vydáním zákona. Právě vycházející veliký komentář k občanskému zákoníku přesvědčí o tom rozdílu i toho, kdo by neznal S t u b e n r a u c h a nebo moderní komentář K l a n g ů v.

Přechodný útvar se ovšem může velmi nápadně přiblížiti skutečnému komentáři. Praxe soudní, kdyby se jí naskytla podobná otázka, nemůže tvrditi docela nemožnou věc, že je komentované vydání zákona jedna a táž věc jako komentář. Může nejdříve říci, že to nebo ono vydání daleko překročilo povahu komentovaného vydání a jest komentářem. Nepochybují na př., že H a r t m a n n o v o vydání knihovního zákona jest velmi důkladné a svědomitě zpracované komentované vydání — ale právě tak nepochybují, že v téže sbírce K o m p a s u vydaný zákon o jízdě motorovými vozidly (H o f f m a n n - N e t í k) jest komentář k zákonu automobilnímu. Protože to jest mému odboru nejbližší, poukazuji na znamenitý výklad osmého oddílu zákona (Odpovědnost za škody způsobené provozem motorových vozidel), který opatřil J a n S r b. To je skutečně vědecký výklad znamenité hodnoty, sahající do šíře i do hloubky, ale provedený ve formě komentářové, paragraf za paragrafem. Na povaze této knihy jako skutečného komentáře nic nemění skutečnost, že je sbírka označena všeobecně výrazem: „Komentované zákony Československé republiky“. Komentářem jest i S m i t k ů v zákon o splátkových obchodech i K a r m á n ů v zákon o umořování listin, třeba se zevně podobají vydáním komentovaným. Výklady obou autorů daleko přesahují rámeček, jaký si na př. dal H e r m a n n a - O t a v s k é h o „Zákon obchodní“, který bych pokládal za krajní mez komentovaného vydání, opatřeného vysvětlivkami autora. Za to S r b o v y „Úlevy při splácení pohledávek“ jsou typický komentář, vybavený vším, co vědeckou knihu odlišuje od praktické příručky, byť i výborně a spolehlivě zpracované. (Vydal Svaz čs. spořitelén.)

Nebylo by spravedlivé, dělat z tohoto rozpoznání jakousi hierarchii věcí dobrých, lepších a nejlepších. Všechno má svoje místo, pokud jde o dílo věcně správné a pokud je děláno metodou, která je činí spolehlivou pomůckou i pro praktika i pro vědeckého pracovníka. Jednomu i druhému musí záležeti na tom, aby mohl knihy použítí bez nebezpečí a bez úzkostlivého kontrolování slovního znění zákona a citovaných materiálů. Pokud jsem to mohl sledovati, vyhovují tomuto základnímu požadavku všechna vydání K o m p a s u — a je radostný pocit, díváme-li se na velkou práci, která tu byla vykonána pro české právníctví. Ale rozeznávat mezi komentovaným vydáním a komentářem se musí, nemá-li nastati úplné zmatení pojmů v této otázce.

Jen bych nakonec poznamenal, že i kniha, pracovaná výhradně pro praktické účely a odmítající předem, aby nebyla posuzována s hlediska své hodnoty ryze vědecké, nesmí předem odmítati teoretickou práci, která dříve byla jinými autory vykonána. Kdo zajisté chce jiné učiti, musí se napřed učiti sám, a není spravedlivé, aby nad svými prameny lámal hůl, nechce-li jich vzhledem k určení své práce použítí tak, jak se obyčejně vědeckých pramenů a pomůcek používá. Proto, ačkoli proti knize samé a proti její věcné úrovni nic nenamítám a naopak její sepsání a uveřejnění pokládám za věc užitečnou a účelnou i aktuální, neschvaluji výrok C y r i l l a P a p o u š k a v předmluvě k jeho „Zákonu o pojistné smlouvě“, kde se praví na straně VII: „Veden jsa snahou vytvořiti pomůcku ryze praktického obsahu, která by byla jasným a přesným rádcem svého majitele při řešení praktických případů, pomíjím úvahy teoretického rázu pro vytčený cíl neúčelné a namnoze jej zatemňující.“ Nevím, proč by měla míti teorie právní epitheton constans jako práce „otážky zatemňující“. Věc jest oslabena vsunutým slůvkem „namnoze“. Ale je věcí autorovou, aby si vyhledal teorii, která pojmy nezatemňuje, nýbrž objasňuje, respektive, aby onu teorii v sobě tak zpracoval a jí ztrávil, aby jemu i čtenáři byla živlem vyjasňujícím, podávajícím lo-

gicky vybudovaný a soustavně tvořivý pohled na vědní látku. Není dobře konstruovati rozpor teorie a praxe. Často by se ukázalo, že tam, kde se teorie od praxe odchyluje, je teorie prostě chybná. Mnohem častěji se však ukazuje, že praxe nejvíce odsuzuje teorii tam, kde sama pocituje, že její rozhodnutí nesnese kritiky s hlediska vědeckého. Dobrá teorie a dobrá praxe si neodporují. Jsou spojenci na cestě za jediným cílem: hledati pravdu a spravedlnost, jak jí chápe společný život lidí.

ZE DNE

JUDr. Emil Javůrek, notář v Brně, zemřel dne 20. května 1936 a byl pochován dne 22. května 1936 v Brně.

Zemřelý narodil se dne 26. června 1878 v Hrotovicích na Moravě, kde byl jeho otec Václav Javůrek notářem. Po studii gymnasiálních v hanáckých Athénách v Kroměříži a v Jiráskově Litomyšli a právnických studiích na Karlově universitě v Praze, věnoval se praxi notářské, již konal v Kroměříži u svého otce, v Olomouci u notáře Viléma Ganzwohla a v Brně u notáře dr. Emila Kudielky, mezitím konal i advokátní praxi v Prostějově a Olomouci.

Dne 4. srpna 1907 byl jmenován notářem v Kunštátě a odtud byl přeložen dne 3. března 1920 do Brna, kde působil až do své smrti.

Dr. Javůrek byl členem notářské komory v Brně a zkušebním komisařem při zkouškách notářských a těšil se v Kunštátě i v Brně důvěře své početné klientely, byl člověkem jedinečně dobrého srdce, pomáhal komu a kde mohl, našemu stavu vychoval celou řadu dobrých pracovníků. Jeho láskou byly květiny a hudba, hudbu miloval od svého mládí jako všichni jeho sourozenci, zvláště jeho sestra, choť armádního generála Podhajského, bohy nadaná pěvkyně, jeho otec Václav Javůrek, který ještě ve vysokém věku hrával v kostele na varhany, jeho strýc dr. Norbert Javůrek, povoláním vojenský lékař a známý sběratel národních písní a přítel hudebního skladatele Sušila. Jeho zamilovaným hudebním nástrojem bylo cello, na něž za účely národními a dobročinnými hrával po desetiletí v mnoha místech Moravy i Čech.

Zanechal vdovu a svoji vroucně milovanou 14letou dceru Dažinku.

O jeho oblíbě svědčila velká účast zvláště kolegů notářů při jeho pohřbu na brněnském hřbitově, kde se se zesnulým rozloučil za notářskou komoru brněnskou notář dr. Josef Mohr a za Spolek čsl. notářů předseda mor.-slezské odbočky notář dr. Josef Togner.

Zachováme zemřelého přítele a dobrého kolegu ve věčné paměti.

tg.

Upisování půjčky na obranu státu.

Stálá delegace notářských komor republiky čs. požádala veškeré komory, aby vyzvaly své příslušníky k nejhojnějšímu upisování státní půjčky na obranu státu a notářstvo aby tím dokumentovalo svou neochvějnou přichylnost k našemu státu.

Ze Stálé delegace notářských komor rep. čsl.

Podle usnesení výkonného výboru předloženo ministerstvu spravedlnosti memorandum, upravené na základě propracovaného elaborátu del. Jar. Podlípého, notáře v Brně, ve věci úpravy věkové hranice notářů v malé novele notářských řádů. Stálá delegace požaduje, aby ustanovení o věkové hranici, obsažené v §§ 26 a 27 této osnovy (v. str. 35 tohoto ročníku Č. P.), byla v této novele škrtnuta vůbec, a aby do nového notářského řádu bylo poято ustanovení o věkové hranici 75 let, avšak s účinností teprve od doby, kdy vejde v působnost pensijní pojištění, jehož notáři pro věk svůj úřadu zbavení budou účastni.

Kromě toho podává Stálá delegace připomínky k prvním deseti paragrafům osnovy nového exekučního řádu.

Prezident notářské komory pražské, Dr. Jaroslav Ponec, nastoupil zdravotní dovolenou do konce června t. r. Před odjezdem byl ještě přijat dne 15. května t. r. ministrem financí Dr. Kalfusem, s nímž pojednal o přehmatech, které se staly při daňových prohlídkách u notářů, a dne 16. května t. r. ministrem spravedlnosti Dr. Déresem, s nímž dlouho jednal